

УДК 378.046

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.3.1.24>

А. О. ШЕВЧУК

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу,

Харківський національний економічний університету імені Семена Кузнеця,

м. Харків, Україна

Електронна пошта: annamasluk1986@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9114-3175>

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ВМІНЬ ІНШОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ СЕРВІСА «ТВІТТЕР»

У статті висвітлено основні теоретичні засади використання сервісу Твіттер в якості додаткового інструменту розвитку вмінь іншомовного писемного мовлення студентів, проаналізовано сучасну літературу щодо використання сервісу Твіттер в освіті, а також обґрунтовано додаткові можливості для навчання студентів іншомовного писемного мовлення. Мета роботи – доведення, що сервіс Твіттер є ефективним інструментом для навчання іншомовного писемного мовлення студентів. Проаналізовано структуру сервісу Твіттер, а також окреслено його переваги для навчання іншомовного писемного мовлення. Розглянуто суть поняття «мікроблог» у поглядах науковців і висвітлено його особливості для навчання іншомовного писемного мовлення. Виявлено дидактичні властивості та відповідні методичні функції сервісу Твіттер, а саме інтерактивність, лаконічність, чітка спрямованість на адресата, лінійність, контекстуальність, дослідницький потенціал, гіпертекстова структура. Визначено номенклатуру вмінь писемного мовлення, що розвиваються на основі сервісу «Твіттер». Розроблено покроковий алгоритм розвитку вмінь писемного мовлення студентів на основі сервісу Твіттер, який містить організаційний, підготовчий, процесуальний та оціночний етапи. Наведено приклади практичних завдань із використанням сервісу Твіттер. Ці завдання можна запропонувати студентам для використання як на заняттях, так і для індивідуальної роботи. Використання сервісу Твіттер не може замінити традиційні методи навчання, але може створити нове середовище та можливості під час розвитку вмінь іншомовного писемного мовлення студентів. Сервіс Твіттер став важливим освітнім інструментом, який можна успішно використовувати під час навчання іноземної мови.

Ключові слова: сервіс Твіттер, мікроблог, дидактичні властивості, іншомовне писемне мовлення, практичні завдання.

1. Постановлення проблеми

Однією з основних завдань системи освіти на сучасному етапі є підвищення якості підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних кадрів для всіх галузей виробництва, культури, науки та освіти. Орієнтація процесу навчання на результат дозволила компетентнісній моделі організації педагогічного процесу стати домінуючою у вітчизняній педагогіці. Мета навчання іноземної мови на сучасному етапі – розвиток у студентів комунікативної компетенції, здатності до міжкультурної комунікації і до використання мови, яка вивчається як інструмент цієї комунікації. Тому перед викладачем вищої школи стоїть завдання підбору таких методів, засобів і форм навчання іноземній мові, які сприяли б досягненню поставленої мети.

Процес придбання студентами особистого досвіду спілкування з іншомовною культурою вимагає створення ситуацій практичного вико-

ристання мови як інструменту міжкультурного пізнання і взаємодії. Через це назріла об'єктивна необхідність інтегрування у навчальний процес нових форм і методів навчання, що дозволяють студентам більш ефективно формувати необхідні компетенції.

2. Аналіз попередніх досліджень

За останні роки з'явилася низка робіт як вітчизняних (О. Ковальчук, І. Костікова, І. Краснокутська, С. Мясоедова, Т. Разуменко, А. Черненко, О. Почуєва, О. Рогульська, А. Шевчук), так і зарубіжних (Е. Венгер, Ли Войс, Д. Данлеп, М. Джонс, С. Джонсон, П. Ловенталь, С. Мильштейн, Т. О'Рейли, О. Пустовалова, С. Сохо, С. Херрінг, К. Ханікатт) авторів, у яких розглядається освітній потенціал сервісів і служб мережі Інтернет щодо навчання іноземної мови та розвитку іншомовної комунікативної компетенції. У більшості зазначених робіт простежується тенденція більш активного застосування у навчанні видів мовленнєвої

діяльності, таких як сервіси Веб 2.0, зокрема сервісу Твіттер. На думку багатьох авторів, технології Веб 2.0 у навчанні аспектів іноземної мови створюють умови для найповнішого розкриття особистісного потенціалу кожного студента, розвитку у нього особистої заповзятливості, навичок самоосвіти, вміння приймати відповідальні рішення в ситуації вибору. Проте відчувається брак праць, у яких би розглядалися питання практичного застосування соціальних мереж, зокрема сервісу Твіттер, під час навчання іноземною писемною мовою.

Мета роботи – аналіз сучасного стану дослідження проблеми у педагогічній теорії, теоретичне обґрунтування особливостей використання сервісу Твіттер для навчання писемною мовою, окреслення їх переваг, наведення прикладів завдань із застосуванням сервісу Твіттер під час вивчення іноземної мови.

3. Виклад основного матеріалу

Інформатизація освіти дозволила значно розширити спектр методів, засобів і форм навчання для розвитку мовленнєвих умінь і формування мовних навичок у студентів. Інформаційно-комунікаційні технології покликані сприяти розвитку індивідуальних освітніх траєкторій: більшою мірою адаптувати зміст навчального матеріалу до індивідуальних здібностей студентів, рівня їх знань і вмінь.

Сервіс Твіттер відноситься до сервісів Веб 2.0. Під Веб 2.0 розуміють комплексний підхід до організації, втілення та підтримки Web-ресурсів. Особливістю Веб 2.0 є принцип залучення користувачів до наповнення і багатозначного вивіряння змісту / контенту [Шевчук 2018 : 191].

У своїй книзі Т. О'Рейлі визначає Твіттер як Інтернет-сервіс, який є системою мікроблогів – звичайних блогів («віртуальних щоденників»), але з деякими особливостями, які, в свою чергу, також характерні і для Твіттера: одне повідомлення мікроблогу не може перевищувати 140 символів; можливості відповідати на публікації інших людей, процитувати іншу людину (англ. «retweet»), посилати приватні повідомлення, помітні лише вам і людині, якій ви посилаєте повідомлення; можливість «слідувати» за кимось (follow), тобто додати когось до списку контактів. Найлегше створити список

контактів, додавши користувачів зі схожими інтересами. Ви додасте їх, а вони додадуть вас [O'Reilly T : 2009].

Головна сторінка Твіттера зустрічає вас запитанням "What's happening?" – "Що відбувається?" Нині у Твіттері люди публікують посилання на те, що вони читають, що їм цікаво, розміщують посилання на фотографії, анонсують свої плани на майбутнє або висловлюють свої думки про що-небудь, влаштовують конкурси та опитування тощо. С. Сохо пояснює, що для активування доступу до сервісу Твіттера користувачеві потрібно здійснити такі дії: створити власний профіль (призначену для користувача веб-сторінку, акаунт); вибрати «послідовників» (англ.: followers) – інших зареєстрованих користувачів Твіттера, виходячи із власних комунікативних установок і вподобань; перевірити через електронну пошту наявність аналогічного профілю користувача у «контактах», а також пошукати нові контакти у Твіттері [Soho 2009].

Один із авторів концепції Твіттера Стівен Джонсон так описав основну комунікативну установку цієї служби: «Твіттер обертається навколо принципу послідовників (англ.: followers). Коли ви вирішите скористатися записами іншого користувача цієї служби, твіти цього користувача відобразяться у зворотному хронологічному порядку на вашій головній сторінці у Твіттері» [Johnson 2009]. Користувачі можуть об'єднувати групу повідомлень за темою або типом із використанням хештегів (англ.: hashtag) (слова або фрази, що починаються з "#"). Окрім того, латинська буква «d» перед ім'ям користувача дозволяє відправляти повідомлення в режимі особистого листування, приватно, а знак «@» перед ім'ям використовується для згадки відповіді певному користувачу, виділяючи його серед інших [Herring 2009].

Нині служба Твіттера надає функцію «твітер-список», що дозволяє відстежувати твіти груп користувачів. З огляду на те, що повідомлення у Твіттері мають обмеження за обсягом, для розміщення об'ємної текстової інформації на Твіттері потрібно використовувати послуги скорочення посилань URL, таких як bit.ly, goo.gl, і tr.im.

Під час аналізу освітнього потенціалу цього сервісу доцільно розглядати службу Твіттера з погляду на її комунікативні характеристики, оскільки цей сервіс покликаний заповнити про-

галини, що існують між сервісами електронної пошти та Інтернет-додатками для передачі миттєвих повідомлень. Низка дослідників комунікативних можливостей Твіттера вказують, що цей сервіс є унікальним, оскільки одночасно поєднує як асинхронний, так і синхронний формати комунікації, виступаючи платформою, де обидва формати здійснюються одночасно. Більше того, сервіс Твіттер дає студентам унікальну можливість увійти у професійну спільноту, тобто за необхідності контактувати із практикуючими фахівцями, експертами або просто людьми, які цікавляться тією чи іншою темою (Wenger 2006). Через Твіттер студенти можуть зануритися у навчання як у «функціональну діяльність, контекст і культуру» тієї чи іншої сфери. Крім формування власної освітньої мережі, студенти можуть отримати практично миттєву відповідь від фахівців за певною темою [Dunlap]; [Lowenthal 2009]. Наведемо кілька соціальних мереж і спільнот освітньої спрямованості, підтримуваних Твіттером: Twitter4teachers, Educators on Twitter, Twitter for professional development, Tweet4education.

Писемне мовлення виступає складною формою іншомовної комунікативної діяльності, індикатором культурного розвитку, оскільки виникла практична необхідність уміти писати резюме, різні види ділових листів тощо. Крім того, для отримання можливості вчитись у зарубіжних вищих навчальних закладах у студентів може виникнути необхідність отримати міжнародний сертифікат про рівень володіння англійською мовою (TOEFL, Cambridge Certificate і т. д.), іспит на отримання якого містить завдання за чотирма аспектами, зокрема Writing (лист). Не можна не враховувати і практичну значущість письмового спілкування у світі сучасних засобів комунікації, таких як електронна пошта, Інтернет тощо. В останньому випадку лист як вид мовленнєвого спілкування розвивається на основі тільки автентичного матеріалу. Зарубіжні стажування студентів, аспірантів і молодих учених потребують уміння робити записи іноземною мовою, складати і заповнювати анкету, відповідати на запитання анкети, писати заяву про прийом на навчання або роботу, коротку або розгорнуту автобіографію, особисті або ділові листи, вживаючи потрібну форму мовного етикету носіїв мови, зокрема і форму ділового етикету.

Ґрунтуючись на принципі дії Твіттера, ми можемо виділити кілька основних дидактичних властивостей цієї комунікативно-інформаційної Інтернет-технології. Передусім це високий ступінь інтерактивності ресурсу (Твіттер дозволяє швидко реагувати на різні події, зміни тощо); лаконічність (обмеження довжини повідомлення (твіту) до 140 символів); можливість чіткої спрямованості до адресата (служить для постійного заволодіння його увагою з використанням символу «@»); лінійність (повідомлення розташовуються у хронологічному порядку одне під іншим); контекстуальність, тобто сфокусованість на певних тематичних рубриках, які обираються користувачами за допомогою знака # перед словом або фразою; високий ступінь інформативності ресурсу (можливість отримувати інформацію різного роду та із різних джерел); високий дослідницький потенціал сервісу (велика кількість додатків і служб у Твіттері пропонує різні форми та методи проведення досліджень, пошуку і запиту інформації); гіпертекстова структура (особливий ієрархічний зв'язок між частинами інформації для зручного переходу від одного розділу сервісу до іншого, а також до додаткових ресурсів мережі Інтернет).

Дидактичні властивості й методичні функції сервісу «Твіттер» дозволяють розвивати низку вмінь писемного мовлення студентів, а саме:

- заповнювати анкети;
- розпитувати про новини та повідомляти їх;
- розповідати про окремі факти / події свого життя;
- описувати плани на майбутнє;
- письмово викладати відомості про себе у формі, прийнятій у країні/ країнах, що вивчаються;
- коротко записувати основний зміст лекції, прочитаного тексту, фільму;
- складати тези або план виступу;
- писати есе (описового, розповідного, аргументованого, контрастно-порівняльного характеру);
- писати рецензії та огляди (фільмів, книг тощо).

Розглядаючи уміння, які розвиваються на основі сервісу, що аналізується, слід спеціально підкреслити, що частину вмінь можна розвивати під час індивідуальної роботи студентів, наприклад, уміння заповнювати анкети або коротко записувати зміст лекції. Низку інших умінь

писемного мовлення можна розвивати виключно під час позааудиторної групової роботи студентів, коли кожен із учасників проєкту відповідає лише за свій сегмент єдиної письмової роботи. Наприклад, на перший погляд складно уявити, як можна розвивати вміння написання різних видів есе за допомогою сервісу Твіттер, однак це можливо. Припустимо, що студенти вже знайомі із сервісом і його функціонуванням, тому процес написання есе дозволяє пропустити організаційний і технічний етапи та перейти до процесуального. Студенти отримують тему есе і спочатку висловлюють свої думки з приводу отриманої проблеми, потім представлені висловлювання розширюються, діляться на абзаци, розкриваючи повноцінно тему та отримуючи зв'язний текст. Отже, технологічні особливості, дидактичні властивості й методичні функції сервісу Твіттер дозволяють організувати самостійну навчальну діяльність студентів і розвивати зазначені вміння іншомовного писемного мовлення.

На прикладі написання есе ми бачимо, як лаконічність сервісу Твіттер дозволяє чітко, без зайвих слів висловлювати свої думки, а потім перетворювати їх у повноцінний текст. Обмеження повідомлення до 140 символів не дозволяє студентам переходити з однієї думки на іншу, що стимулює їх концентруватися на найголовнішому, уникаючи непослідовності висловлювань, що є одним із засобів формування логічно структурованої писемної мови.

Ефективність розвитку вмінь писемного мовлення студентів на основі сервісу "Twitter" можлива за дотримання таких чотирьох етапів:

- організаційний (знайомство зі структурою Твіттера, принципами його роботи, критеріями оцінки участі студентів у Твіттер-проєкті, з алгоритмом дій);

- підготовчий або технічний (навчання правилам реєстрації на сервісі Твіттер, створення власного облікового запису, демонстрація прикладів розміщення повідомлень на Твіттер-сторінці, визначення переліку тем для вивчення, поділ студентів на мікрогрупи);

- процесуальний (моніторинг роботи студентів, допомога у разі виникнення труднощів, фіксація спірних і суперечливих моментів для подальшого роз'яснення, контроль презентації Твіттер-проєктів студентів, наприклад, написання рецензії на фільм, написання короткого

оповідання, написання лагідної статті на соціальну гостру тему, написання повідомлення або доповіді, написання «підсумкового конспекту» за темою);

- оціночний (відбір ідей, які необхідно розвинути у більш об'ємних висловлюваннях, облік коментарів, результатів робіт студентів, оцінка поточних і підсумкових робіт на основі виділених критеріїв) [Пустовалова : с. 18].

По-перше, розміщення пробних повідомлень на організаційному етапі дозволяє уникнути подальших технічних питань. По-друге, обговорення та аналіз отриманої інформації допомагає студентам під час виникнення труднощів, а також забезпечує інформаційну безпеку. По-третє, застосування оціночного етапу розвиває вміння проводити рефлексію на виконану роботу, що дозволяє студентам реально оцінювати свої успіхи і сприяє підвищенню ефективності участі у подібних проєктах.

Висновки.

Багатофункціональність сучасних соціальних мереж дозволяє успішно впроваджувати їх у процес навчання іноземної мови. Сервіс Твіттер, маючи високу інтерактивність, може використовуватися як засіб зв'язку між викладачем і студентами, сприяючи підвищенню рівня взаємодії учасників процесу навчання. Соціальна мережа, маючи високі дидактичні можливості, є незвичайною платформою для практики навичок писемного мовлення. Читання повідомлень від зарубіжних однолітків дозволяє виходити за межі навчальної програми, демонструючи студентам живу мову. Отже, соціальна мережа Твіттер може бути використана в якості електронного освітнього ресурсу, що формує навички говоріння, читання, письма та аудіювання.

Стрімкий розвиток і постійне оновлення інформаційних технологій дає змогу використовувати соціальні мережі як ефективний засіб навчання, що формує інформаційно-освітнє середовище. Досліджений сервіс є відмінним майданчиком для спілкування людей різних культур, легкого обміну інформацією, здійснення безперервної та інтерактивної освіти із можливістю самоосвіти. Під час дослідження виявлені дидактичні властивості сервісу Твіттер, проаналізовано алгоритм розвитку вмінь писемного мовлення на основі соціальної мережі, який довів можливість удоскона-

лення навичок письма. Сервіс Твіттер здатний систематизувати інформацію, потрібну для організації процесу формування іншомовних навичок і вмій: наочний графічний матеріал, відео– та аудіо фрагменти, автентичну інформацію тощо. Соціальна мережа Твіттер вимагає

мінімальних зусиль під час оволодіння прийомами роботи з цим сервісом, забезпечує самостійну роботу студентів із засвоєння нового/повторення вивченого матеріалу, скорочує час пошуку інформації, підвищує якість знань і мотивацію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пустовалова О. В. Методика розвитку уменій письмової мови студентів на основі сервісу «Твіттер» (англійський мовний курс, неязыковой вуз): автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Москва, 2012. 26 с.
2. Шевчук А. О. Особливості використання соціальних мереж у процесі навчання іноземної мови. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2018. Вип.21, том 2. С. 190-195.
3. Dunlap J., Lowenthal P. Tweeting the Night Away: Using Twitter to Enhance Social Presence. *Journal of Information Systems Education*. 2009. Vol. 20, No 2. P. 129-136.
4. Herring S., Honeycutt C. Beyond Microblogging: Conversation and Collaboration Via Twitter. *Proceedings of the Forty-Second Hawaii's International Conference on System Sciences*. Los Alamitos, CA: IEEE Press, 2009. URL: <https://info.sice.indiana.edu/~herring/honeycutt.herring.2009.pdf> (дата звернення 01.09.2021).
5. Johnson S. How Twitter Will Change the Way We Live. *Time*. 2009. URL: <http://individual.utoronto.ca/kreemy/proposal/04.pdf> (дата звернення 01.09.2021).
6. Kostikova I., Miasoiedova S., Razumenko T., Chernenko A., Pochuieva O. Teaching English speaking for fce: using facebook as a tool of instructional practice. *Amazonia investiga*. 2019. Vol. 8, No 22. P. 719-727.
7. Kovalchuk O., Krasnokutska I. Using Blogs in Teaching English to Philology Students. *Advanced Education*. 2017. No 7. P. 146–153.
8. O'Reilly T., Milstein S. *The Twitter Book*. LA: O'Reilly Media Inc. 2009. 240 p.
9. Soho S., Jones M. *Everything Twitter: From Novice to Expert*. USA: Soho Books, 2009. 162 p.
10. Voyce Li Social Media in English Language Teaching and Learning. *International Journal of Learning and Teaching*. 2017. Vol. 2, No 3. P. 148-153.
11. Wenger E. *Communities of Practice: Learning, Meaning, and Identity*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2006. 318 p.

REFERENCES

1. Pustovalova O. V. (2012) *Metodyka rozvytyia umenyi pysmennoi rechy studentov na osnove servysa «Twitter» (anhlyiskyi yazyk, neizykovoi vuz)* [Methodology for developing students' writing skills based on the Twitter service (English, non-linguistic university)] (PhD Thesis), Moscow: Moscow State Humanitarian University named after M.A. Sholokhov (in Russian).
2. Shevchuk A. O. (2018) *Osoblyvosti vykorystannia sotsialnykh merezh u protsesi navchannia inozemnoi movy* [The peculiarities of teaching foreign languages by means of social networks]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskiyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka*, vol. 2, no. 21 pp. 190-195 (in Ukrainian).
3. Dunlap J., Lowenthal P. (2009) Tweeting the Night Away: Using Twitter to Enhance Social Presence. *Journal of Information Systems Education*, vol. 20, no.2 pp. 129-136 (in English).
4. Herring S. C., Honeycutt C. (2009) *Beyond Microblogging: Conversation and Collaboration Via Twitter. Proceedings of the Forty-Second Hawaii's International Conference on System Sciences*. Los Alamitos, CA: IEEE Press. Retrieved from: (<https://info.sice.indiana.edu/~herring/honeycutt.herring.2009.pdf>) (accessed 01.09.2021).
5. Johnson S. (2009) *How Twitter Will Change the Way We Live*. *Time*. Retrieved from: (<http://individual.utoronto.ca/kreemy/proposal/04.pdf>) (accessed 01.09.2021).
6. Kostikova I., Miasoiedova S., Razumenko T., Chernenko A., Pochuieva O. (2019) *Teaching English speaking for fce: using facebook as a tool of instructional practice*. *Amazonia investiga*. Vol. 8, No 22. pp. 719-727 (in English).
7. Kovalchuk O., Krasnokutska I. (2017) *Using Blogs in Teaching English to Philology Students*. *Advanced Education*, no 7. pp. 146–153 (in English).
8. O'Reilly T., Milstein S. (2009) *The Twitter Book*. LA: O'Reilly Media Inc. (in English).
9. Soho S., Jones M. (2009) *Everything Twitter: From Novice to Expert*. USA: Soho Books. (in English)
10. Voyce Li (2017) *Social Media in English Language Teaching and Learning*. *International Journal of Learning and Teaching*, vol. 2., no. 3. pp. 148-153 (in English).
11. Wenger E. (2006) *Communities of Practice: Learning, Meaning, and Identity*. Cambridge, UK: Cambridge University Press. (in English)

A. O. SHEVCHUK

Candidate of Pedagogical Sciences,

Senior Lecturer at the Department of Pedagogy, Foreign Philology and Translation,

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics,

Kharkiv, Ukraine

E-mail: annamashuk1986@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9114-3175>

THEORETICAL STANDPOINTS OF DEVELOPING STUDENTS' FOREIGN WRITING SKILLS BY MEANS OF "TWITTER"

The article highlights the basic theoretical principles of using social networking "Twitter" as an additional tool for developing students' foreign writing skills, analyzes the current literature on the use of "Twitter" in education, and describes additional opportunities for teaching students writing in a foreign language. The purpose of the article is to prove that Twitter is an effective tool for teaching students to write in a foreign language. The structure of social networking service Twitter is analyzed, as well as its advantages for learning a foreign written language are outlined. The essence of the concept of "micro blog" in the scientific literature is considered and its features for teaching foreign written speech are highlighted. The didactic features and corresponding methodical functions of Twitter service are revealed, namely interactivity, conciseness, clear focus on the addressee, linearity, contextuality, research potential, hypertext structure. The list of writing skills which are developed on the basis of Twitter has been determined. A step-by-step algorithm for improving students' writing skills based on Twitter has been developed, which includes organizational, preparatory, procedural and evaluation stages. Examples of practical tasks using "Twitter" service are given. These tasks can be offered to students for using both in class and for individual work. The use of Twitter cannot replace traditional teaching methods, but can create a new environment and opportunities in the process of developing students' foreign language writing skills; Twitter service has become an important educational tool that can be successfully used in foreign language teaching.

Key words: Twitter service, micro blog, didactic features, foreign written speech, practical tasks.